

**FAKATOKANGA 'OE NGAahi TOTONGI FAKAAKO
KI HE NGAahi FAMILI 'A E FANAU KALASI FITU KI HE KALASI TAHAUA**

(KAPAU 'OKU KE FIEMA'U TOKONI 'I HONO FAKAMAHINO'I 'OE TOHI NI PEA KE TA KI HE-----)

'Oku fakangofua 'e he lao 'o Utah 'a e 'eke totongi 'oe ngaahi me'a fakaako 'i he kalasi fitu ki he kalasi tahaua. 'Oku 'uhinga eni. 'Oku lava ke 'ai ho'o tamasi'i kene totongi 'ene ngaahi naunau. ngaahi 'ekitiviti moe ngaahi polokalama fakaako 'oku kau kiai. Tuku kehe 'a e fanga ki'i me'a iiki faka'api pe ko e fanga ki'i me'a sekau'aki moe vala 'oku fiema'u 'e he faiako, 'oku 'ikai totonu ke hanga 'e ho'o faiako 'o 'ai ha tamasi'i ke ne totongi ha ngaahi me'a kehe mei he ngaahi me'a kuo 'osi faka'ata 'e he Poate 'oe Ako pea fakakau kinautolu 'i he ngaahi me'a fakaako ke totongi 'a ia 'oku ha 'i he tohi 'a e 'apiako moe vahenga ako. 'E pehe pe foki 'a e 'ikai ke lava 'e ha faiako, taha fai sipoti pe ko ha fakafongoa 'oe ako 'o fakamalohi'i ho'o tamasi'i ke kau 'i ha kemi pc ko ha ngaahi me'a fakaako tukukehe pe 'a e ngaahi totongi kuo 'osi fakangofua 'e hc Poate 'oe Ako pea fakakau 'i he lisi 'oc ngaahi me'a fakaako ke totongi.

Kapau 'oku 'ikai laka hake 'a e koloa fakakatoa 'oku ma'u 'e ho famili 'i he ngaahi fakangatangata kuo fokotu'u 'e he siteiti pea 'oku ngofua ho'o tamasi'i ke kai ho'ata ta'e totongi pe 'oku ne ma'u 'a e pa'anga totongi fakamahina mei he pule'anga, pe 'oku ke ma'u me'akai ta'e totongi mei he pule'anga pe 'na'e 'omai 'a e tamasi'i ke ke tauhi fakapule'anga, kuopau ke hanga 'e he ako 'o fakangofua ke 'oua teke totongi 'a e ngaahi me'a fakaako. Ko e taimi 'e ni' ihi 'e mei hanga 'e ha taha 'oe kau pule'oc ako ke hanga 'e ho famili 'o fakafonu 'a e foomu ko e *Statewide Fee Waiver Assets Questionnaire* 'o tatau ai pe pe 'oku ke a'usia e tu'unga fakapa'anga 'oku makatu'unga ai hono fakafuofua 'oe totongi pe ta'e totongi 'oe ngaahi me'a fakaako. Ko e toki 'osi 'a e fakafuofua ko 'eni pea toki mahino ai pe 'oku ngofua ho'o tamasi'i ke ta'e totongi pe 'ikai. Kapau 'oku 'i ai ha'o faingata'a ia fakapa'anga hange ko e mole 'a e ngaue, puke lahi, pe ko ha ngaahi 'uhinga kehe 'o mole lahi ai 'a e pa'anga ma'u mai 'e ho famili 'a ia 'oku 'ikai te ke lava 'o mafai ke ta'ofi, 'e mei lava 'e ho'o tamasi'i ke lava 'o ta'e totongi 'ene ngaahi me'a fakaako, neongo 'oku 'ikai ke 'i ai ha felave 'i 'a e ngaahi me'a lahi mo ia.

Te ke lava 'o kole ke 'oua te ke totongi 'a e ngaahi me'a fakaako 'aki ha'o fakafonu 'a e foomu ko e *Tohi Kole Ke 'Oua 'E Totongi 'a e Ngaahi Me'a Fakaako (Kalasi 7 ki he 12)*. 'Oku 'oatu 'a e tatau 'oe foomu koia moe tohi ni. Kapau 'oku fiema'u 'e ho'o vahenga ako ke fakafonu. 'Oku 'oatu henri moe foomu ko e *Statewide Fee Waiver Assets Questionnaire*. Kapau 'oku ke fiema'u mo ha ngaahi tatau kehe, 'e ma'u ia mei he 'ofisi 'oe 'apiako 'oku 'i ai ho'o tamasi'i. Ko e 'osi pe ho'o fakafonu 'a e foomu ni, 'e ta'ofi leva 'a e totongi 'oe ngaahi me'a fakaako kae 'oua kuo 'iai ha tu'utu'uni mahino faka'osi sekau'aki moe ngofua ke 'oua 'e totongi e ngaahi me'a fakaako pe 'ikai 'a ho'o tamasi'i. Kapau 'e 'ikai tali ho'o kole, 'e 'oatu 'e he ako 'a e foomu ko e *Tu'utu'uni moe Tohi Kole*. 'E fakaha 'i he foomu ni 'a e 'uhinga na'e 'ikai ke tali ai ho'o kole, moe founiga te ke fai ke toe fakakaukau'i tu'o ua ho'o kole. Ko e foomu ki hono toe fakakaukau'i ho'o kole 'oku 'i he pecsi tatau moe foomu fakaha atu ai 'a e ola 'o ho'o kole. Manatu 'i ma'u pe ke ke tauhi ha tatau 'oe me'a kotoa. **Kapau te ke kole ha toe fakakaukau'i 'o ha kole na'e 'ikai tali, he'ikai ke totonu ke ke totongi e ngaahi me'a fakaako kae 'oua kuo mahino ha'a nau toe tu'utu'uni.**

Kapau 'oku ngosua ho'o tamasi'i ke 'oua 'c totongi 'ene ngaahi me'a fakaako, **kuopau ke ta'e totongi e me'a fakaako kotoa**, 'o kau ai, kae 'ikai ngata pe 'i he ngaahi me'a ko 'eni:

Totongi 'oe lesisita, ngaahi tohi fakaako, totongi ta'ofi 'oe ngaahi tohi moe ngaahi naunau fakaako, ngaahi naunau fakaako. kaati fakaako, ngaahi me'a fakaako, moe loka 'i he 'apiako, ngaahi totongi 'oe fale aka moe fale ngaue; ngaahi totongi 'oe fale va'inga moe ngaahi taueli; totongi 'oe ngaahi teunga ako; 'eva fakaako moe ngaahi fakataha fakaako, ngaahi totongi 'oe ngaahi 'eva fakakalasi pe 'eva fakatimi; moe ngaahi totongi 'oe ngaahi me'a alea 'c faka'aonga'i 'i he ngaahi kalasi moe ngaahi me'a 'oku fai.

'Oku 'ikai 'i ai ha me'a ko e totongi fakaako "ke ke fili pe 'e totongi pe 'ikai" pe ko ha totongi "oku 'ikai lava ke 'oua 'e totongi." 'E lava pe ke 'ai ha ngaahi founiga ke 'oua 'e totongi e ngaahi me'a 'e ni'ih. Ka 'oku 'ikai ke kau henri 'a e ngaahi tohi fakaako. 'Oku totonu ke totongi 'a e ngaahi tohi ako pea 'oku 'ikai ha founiga kehe mei he me'a ko 'eni. Ko e ngaahi me'a kehe teke lava 'o fai ke 'oua 'e totongi 'a e ngaahi me'a fakaako 'oku kau ai 'a e ngaue 'ofa, pe ko e tokoni he kumi pa'anga 'a e ako, kae 'ikai ke kau henri 'a e totongi fakakongokonga, fakamo'ua pe ngaahi founiga tolo'i 'oe totongi. Ko e ngaahi ngaue 'ofa 'oku totonu ke 'ai 'o fakatatau ki he ta'u, sino moe lahi 'oe tamasi'i. Ko e ngaahi ngaue ni 'oku 'ikai totonu ke hoko ia ko ha me'a ke fakahela lahi ki he tamasi'i mo hono famili. 'Oku totonu ke 'ai fakafuofua 'a e me'a kotoa ke lava 'a e tamasi'i 'o fai 'ene ako mo 'i ai ha founiga ke 'ave holo 'aki ai ia.

'E fetu'utaki atu 'a e 'apiako ke ke 'ilo pe 'e siema'u ke ke fai ha 'ngaaahi nguae 'ofa ke fetongi 'aki 'a e totongi ho'o ngaahi me'a fakaako.

Ko e fanau ako kotoa pe 'oku nau kau 'i ha polokalama 'a e ako 'oku fai ai ha seinga pa'anga. kuopau ke nau kau 'i he seinga pa'anga ko 'eni. kae 'ikai ko e fanau pe 'oku 'ikai ke nau totongi 'enau ngaahi me'a fakaako. Ko kinautolu kotoa pe 'oku nau kau 'i he seinga pa'anga kuopau ke nau vahevahetatau 'a e ngaahi me'a e fai 'aki 'a e pa'anga. 'E mei hoko 'a e kau 'i he seinga pa'anga ko ha me'a kuopau ke fai 'e kinautolu 'oku nau ngofua ke 'oua 'e totongi 'enau ngaahi me'a fakaako. Kapau 'oku se'unga 'a e ngaua 'ofa 'a e tamasi'i moe ngaahi totongi 'o 'ene ngaahi me'a fakaako. 'oku 'ikai totonu ke toe kau ia 'i ha seinga pa'anga tukukehe kapau ko ha me'a fakaako 'oku siema'u 'a e tokotaha kotoa ke kau ai.

Koc'uh i ko e kakai 'oku nau nofo 'i he ngaahi seitu'u masiva 'oku 'ikai ha'anau pa'anga lahi fesf 'c ma'u pea 'ikai ke nau loko lava 'o tokoni fakapa'anga ki he ako pe ko e ngaahi seinga fakapa'anga 'o 'ikai hange ko e kakai 'oku nau tu'umalic ange. Koc'uh i ko 'cne pehe. 'oku 'ikai leva totonu ke tuku pau'i ha pa'anga ke soaki 'e he kakai. Ko e me'a 'oku mahu'inga ko e 'ilo pe na'e seinga 'a e tamasi'i ke fai 'a e me'a kotoa na'e tonu ke ne fai neongo na'e 'ikai a'usia 'a e me'a na'e faka'amu kiai 'a e ako pea neongo 'a e 'ikai a'usia 'a e faka'amu, na'e fai pe 'a e me'a ta na'e palani ke fai. Ka 'i ai ha toenga mei he seinga na'e 'ikai lava ma'u 'i he seinga pa'anga, he 'ikai ke totongi 'e he tamasi'i 'a e pa'anga koia.

'Oku 'ikai loko lahi 'a e pa'anga 'oku 'oange ki he ngaahi 'apiako ke nau ngaahi'aki, pea koia 'e siema'u 'e he ako ha ngaahi tokoni kehe mei he ngaahi totongi fakaako. 'I he 'ene pehe. 'e 'i ai 'a e taimi 'e kole atu ai 'a e ako ke mou tokoni ange 'aki 'a e ngaahi naunau fakaako. ngaahi me'a ngaua fakaako, pe ko e pa'anga. 'E lava pe ke ke fai 'a e ngaahi tokoni ko eni kapau 'e kau 'i he faile ho'o tukuhau (tax) 'a e ngaahi tokoni ko eni 'oku ke fai. Ka he'ikai lava 'a e ako ke kole atu ha ngaahi tokoni 'ata'ata pe. He'ikai tautea'i ha tamasi'i 'oku 'ikai ke ne lava fai ha'anee tokoni. 'O hange ko eni, kapau 'e kole ha ngaahi tokoni ke lava 'a e fanau ako 'o 'alu ha'anau 'eva fakaako, kuopau ke 'alu 'a e tamasi'i kotoa, tatau ai pe pc na'a nau tokoni fakapa'anga ki he 'eva ni pc 'ikai.

Tatau ai pe pe 'oku ke totongi e ngaahi me'a fakaako, fai ha'o ngaahi tokoni fakapa'anga pe ngaahi me'a kehe, pe 'oku ke totongi pe ta'e totongi e ngaahi me'a fakaako, he'ikai ke toe 'ilo 'e ha taha kehe ki ho hingoa pea he'ikai ke 'oange ia ki ha taha 'oku 'ikai ha'anee totonu ke 'ilo kiai. 'I he taimi 'e ni'ihui. 'e lava 'e he ako 'o fakalangilangi i 'a kinautolu 'oku nau fai ha ngaahi tokoni fakapa'anga lahi 'aupito, 'o kapau 'oku loto 'a e tokotaha koia ke fai 'a e fakalangilangi ni.

Ko e ngaahi mama fakaako, tohi ta fakata'u, ngaahi ta fakakalasi, ngaahi saketi leta, moe ngaahi me'a pehe 'oku 'ikai ke nau kau nautolu 'i he ngaahi totongi fakaako pea he'ikai te ke lava 'o kole ke ta'e totongi 'a e ngaahi me'a ko 'eni. 'Oku pehe foki 'o kapau 'oku fakamoleki pe maumau'i 'e he tamasi'i 'a e ngaahi naunau 'a e ako, kuo pau ke ke totongi mo eni pea 'oku 'ikai ke kau eni 'i he ngaahi totongi fakaako 'e lava ke 'oua 'e totongi. Ko e me'a 'e taha, ko e fanau pe na'a nau totongi ha'anau pa'anga malu'i 'oe ngaahi tohi 'e lava ke fakafokangi ange 'enau pa'anga 'i he 'osi 'a e ta'u. 'Oku 'ikai ha pa'anga fakafokangi ki he fanau 'oku ngofua ke 'oua 'e totongi 'enau ngaahi me'a fakaako

'Oku tapu ke hanga 'e he 'apiako pe ko e kau ngaue 'o fakalahi, fakasi'isi'i pe ta'ofi ha ngaahi maaka, lipooti kaati 'a ha tamasi'i, lekooti fakaako pe tipaloma koc'uh i ke fakamalohi 'i hono totongi 'oe ngaahi me'a fakaako. Ka neongo ia. 'e lava 'e he ako 'o 'ikai tukuhang 'a e lekooti totonu 'oe ngaahi lipooti kaati, lekooti fakaako pe tipaloma kapau kuo te'eki ai ke totongi 'a e ngaahi mo'ua moe ngaahi naunau fakaako na'e maumau'i 'e he tamasi'i.

Kapau 'oku 'i ai ha 'o ngaahi fehu'i, pea ke kataki 'o 'uluaki talanoa ki he 'apiako pe ko e kau fakafosonga 'oe vahenga ako 'oku ha atu 'i lalo ni. Kapau 'oku ke kei fiema'u tokoni ai pe hili ho'o talanoa ki he 'apiako pe ko e fakafosonga 'oe vahenga ako, pea ke ta ki he taha 'oe ngaahi kautaha fakapule'anga ko eni 'oku ha atu:

Fika telefoni 'oe 'apiako: _____

Utah Issues Information Program, Inc.

'Eke ke ke talanoa kia: _____

1385 West Indiana Avenue

Falko fakaako pe tipaloma koc'uh i ke fakamalohi 'i hono totongi 'oe ngaahi me'a fakaako. Ka neongo ia. 'e lava 'e he ako 'o 'ikai tukuhang 'a e lekooti totonu 'oe ngaahi lipooti kaati, lekooti fakaako pe tipaloma kapau kuo te'eki ai ke totongi 'a e ngaahi mo'ua moe ngaahi naunau fakaako na'e maumau'i 'e he tamasi'i.

Salt Lake City, Utah 84104

521-2035 (Feitu'u Salt Lake) _____

pe ko e 1-800-331-5627

Fika telefoni 'oe vahenga ako: _____

'Eke ke ke talanoa kia: _____

Utah Legal Services, Inc.
254 West 400 South, 2nd Floor
Salt Lake City, Utah 84101
328-8891 (Feitu'u Salt Lake)
pe ko e 1-800-662-4245 (ngaahi feitu'u kehe)

Utah State Office of Education
250 East 500 South
Salt Lake City, Utah 84111
538-7830